

UKRAINIAN LABOR NEWS

Printed and published weekly by the WORKERS and FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA...

Subscription per year \$4.00

Telephone: 51 465

УКРАїнські Робітничі Вісті

Газета для робочого люду — виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу.

Видав. Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, організоване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українській Робітничій Дому, на розі вулиць Прітчард і МакГрегор, у Вінніпегу, Ман.

Передплата на рік \$4.00

Адреса:

UKRAINIAN LABOR NEWS

Cor. Fritchard Ave. and McGregor St., Winnipeg, Man., Canada.

Редакція за оголошення не відповідає.

Щасливої Дороги, Дорогий Товаришу!

ТОВ. М. ІРЧАН ВИХІВ НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ.

Члени й членкині наших організацій і українські робітники й фармери будуть здивовані, прочитавши у нашій газеті, що в понеділок, 20. травня українське організоване робітництво Вінніпегу товариською вечірньою працювало тов. М. Ірчана, з у вівторок, 21. травня відправило його через селянську станцію в далеку дорогу — на Радянську Україну.

Так, тов. Ірчан вихів на Радянську Україну. Вихів туди, де є ширші можливості віддатися літературній праці, де є для цього широке поле, де можна не тільки творити, але й розвивати свої здібності. Вихів туди, де він має широкі зв'язки, яких він ніколи не поривав, але стало підтримував, розвивав, головне з таємними пролетарськими письменницькими та культурно-освітніми колами, де видавалися й перевидавалися всі його твори. Дружина тов. Ірчана виїхала до Європи ще минулої осені. Канадське підсовіє відомо впливало на її здоров'я і тому вона виїхала до родичів до Праги, а тепер поїде з тов. Ірчаном на радянську батьківщину.

Вінніпегські українські робітничі організації при Укр.Роб. Дому влаштували т. Ірчанові прощальну вечірку в понеділок, 20. травня. Вечірку влаштовано було на скору руку, бо через різні технічні перешкоди з візами і т. ін. майже до останньої хвилини невідомо було, коли т. Ірчан виїде. Широ працювали представники й представниці місцевих українських робітничих організацій свого дорогого товариша. На вечірці промовляли: Від ЦКВ ТУРФДІМ т. М. Шатульський, від ЦК Жінської т-ка А. Мойсюк, від ЦК Секції Молоді т. М. Король, від заряду відділу ТУРФДІМ т. Т. Лобай, від живідділу т-ка О. Кобаченко, від мандолинових оркестр т-ка Г. Салита, від Головного Заряду РЗТ т. С. Хвалібога, від заряду відділу РЗТ т. М. Ленартович, від видавництва та від компанії т. І. Навізівський, перечитано листа від т. В. Н. Колісника. Годувував т. Т. Нилінас. Як також працювали т. Ірчана організаторка Жінської т-ка А. Зень та організатор т. Клібановський від імені західних товаришів і товаришок, міцно стискаючи на дорожку т. Ірчанові руку. Певно-ж! Виряджали ми одного з найкращих наших працівників і одинокого нашого українського письменника в Канаді.

П'ять років з половиною працював т. М. Ірчан між нами над культурно-освітнім піднесенням українських трудючих мас Канади. Читачі нашої преси знали т. Ірчана ще перед його приїздом до Канади, читаючи його статті та оповідання, надіслані до "Укр. Роб. Вістей" з Європи. Був це час, коли радянсько прилучена до шляхетської Польщі Східна Галичина палає в огні повстань. Серце кожного українського робітника й фармера, що хоч трохи цікавився громадянським життям, обливалось кров'ю на всі ті страшні вісті, що їх нам приносили телеграф з Європи про події в Галичині. Верхом тих подій був в осені 1922 року збройний бойкот українськими трудючими масами виборів до польського сейму. Ці події дали нам світлі образи борців-революціонерів Мельничука, Шеремети й Цепка та цілої Дванадцятки. Ірчан був тоді близько тих подій і кожного дня писав про них і висновок їх на сторінках "Українських Робітничих Вістей". А потім апоптозував він їх своєю невмирущою драмою "Дванадцять", яку присвятив пам'яті найкращих синів українського трудового народу й прислав нам до Вінніпегу, де її зараз же по отриманні майже з рукописом було виставлено з величезним успіхом на сцені Укр.Роб.Дому. Було це в травні 1923-року. З того часу ця драма не сходила із робітничо-фармерських сцен в Канаді і Злучених Державах.

Півроку пізніше, а саме на початку листопада 1923 року, приїхав до Вінніпегу й сам автор та невдовзі почав активно працювати у робітничо-фармерським видавництві як редактор "Робітничі", а потім і "Світу Молоді". Редагуючі ці два журнали, тов. Ірчан не занедбував своєї літературної праці. "Картаська Ніч", "Родина Шиткарів", "Підземна Галичина", "Проти Смерти", "Радій" написані вже ним в Канаді. І попри це працював він в наших організаціях, головне в драмгуртку та на сцені Укр.Роб.Дому у Вінніпегу. Останніх півтора року був заступником голови вінніпегського відділу ТУРФДІМ, вчащаючи на його засідання, допомагаючи своїми порадами та активною працею.

Це є тільки загальна і надто поверховна характеристика ірчанові. Робив він те, що було в його силах і що дозволяли умовини. А умовини для праці не були сприятливі. Наші "притягають" з жовтоблатних таборів ширю дбали про те, щоб скоротити побут т. Ірчана між нами, пильно стежили вони за його роботою, як стежать за роботою наших організацій взагалі, і інформували своїх панів. Не раз читали ми в англійській буржуазній пресі провокаційні доноси на драматичні твори т. Ірчана та на його популярність серед українського робітництва й фармерства. Нелюбий їм був т. Ірчан, як нелюбий їм кожний щирий здібний працівник наших організацій. Але Ірчан нелюбий був їм ще й як літературна сила. Тому відвідували т. Ірчана урядові агенти, або закликали до себе та випитували хто він.

Нарешті — більше не випитуватимуть. Тов. Ірчан вихів на свою радянську робітничо-селянську батьківщину, за яку він боровся.

П'ять років з половиною був т. Ірчан між нами! Не хочеться вірити. Здається, що був він лише п'ять днів з половиною. Таке висловлювали майже всі промовці на прощальній вечірці в Укр.Роб.Домі у Вінніпегу. І років тих, як заявив т. Ірчан у своїй останній промові в Укр.Роб.Домі, він ніколи не забуде. "Я між вами виріс, навчився працювати в організації, набрався досвіду й цього я ніколи не забуду, як також ніколи не порву зв'язків з вами. І з України буду писати до вас, до вашої преси, й на Україні писатиму про наше життя, боротьбу, про організацію, про все, що я бачив й чого навчився в Канаді".

Такими словами працював тов. Ірчан з членами й членкинями українських робітничих організацій у Вінніпегу, а через них зі всіма нашими організаціями в Канаді.

З Вінніпегу тов. Ірчан вихів з "Юніон стейшен" селянською залізницею 21. травня в годині 6-ій вечером до Торонто, звідтам поїде до Нью Йорку й 1. червня відїде з Нью Йорку кораблем "Меджестік" до Шербургу, у Франції, і через Париж — Берлін на Радянську Україну. Не лишнім буде згадати, що не дивлячись на всі старання, чехословацький уряд відмовив тов. Ірчанові навіть транзитної візи, не позволив йому вступити до Праги та дружиною. Тому тов. Ірчан стріється з дружиною не в Празі в родичів, але в Берліні.

Щасливої дороги, Дорогий Товаришу! Ід' здоровий, і працюй для діла добра працюючої класи. Не забувай про нас, а про тебе свідоме українське робітництво й фармерство Канади ніколи не забуде.

ПРОТИДЕПОРТАЦІЙНЕ ВІЧЕ В ТОРОНТО

Старанням Канадської Робітничої Оборони Ліга відбудеться 17. травня в Укр.Роб.Домі в Торонто масове проти-депортаційне віче. Головував т. А. Е. Смит, а промовляли о. біда товариші, депортовані яких спиною, С. Ланглея й Дж. Фарбея, яких привитано догостривалими буржуйними оплесками. Крім них промовляли всі товариші із шістки, що їх було заведено на місяць арешту за промову на передвиборчому вічу.

Довгу промову про переслідування робітництва буржуазною владою, про депортації, як засіб, щоб ним позбутися активних діячів робітничого руху з країни, про заборону свободи слова та збіраро — виголосив т. Стюарт Смит. Він вказав на сучасні протикомуністичні виступи буржуйної преси, які стараються натроудити "публічну думку" проти комуністів. Дві справи спонукує редакторів великих буржуйних газет в Канаді до таких виступів: активність комуністичної партії, яку вони уважають "загрозою для західної цивілізації" і зріст антагонізму між Великою Британією і Злученими Державами.

Для всіх форм буржуйної ідеології кнує найповніша демократія, але немає її демократії для проти буржуйної ідеології — сказав промовець. — Свобода слова існує для "салавейшинів", робітничих реформістів, робітничих бюрократів, але не для комуністів. Чому? Пануюча класа бачить, що комуністична партія розуміє тедерешнє положення і що її програма тісно зв'язана з наближаючою кризою. Не було б переслідування комуні-

стів, коли-б капіталістична класа не бачила, що загальне положення розвивається на користь зросту комунізму з цієї країни і в цілому світі. Комуністична партія не може бути здушена. Робітники, які примусили звільнити Ланглея й Фарбея, стануть до дальшої боротьби за перемогу. Далі промовляв т. Дж. Мек-Доналд, секретар комуністичної партії, який висловив працю КРОЛ та закликав робітників будувати та зміцнювати цю організацію. На мітинг ухвалено резолюцію протесту, в якій говориться, що тимчасовий іміграційний закон є спрямований для усунення з країни тих робітників, що їх політичні переконання та активність в індустріальній боротьбі не подобаються владі й капіталістам. Резолюція домагається усунення з цього закону тих точок, які спеціально спрямовані проти радикальних робітників. Далі в резолюції домагаються повного звільнення Ланглея й Фарбея від всякої загрози депортації.

ЮВІЛЕЙ ВУАН.

На останньому своєму засіданні президія ВУАН обміркувала справу про святкування ювілею Академії. Президія погодилася на ухвалу ювілейної комісії — перенести святкування ювілею на травень 1930 року. Президія вирішила звернутися до НКО з проханням до 1. червня п. р. переказати ВУАН 110,000 карбованців для оплати ювілейних видань, готування до виставок та ремонту академічних будинків.

Освіта та шкільництво на Рад. Україні

НИШЕ ПОДАНИ ФАКТИ ПРО ШКІЛЬНИЦТВО НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ ВІДНОСЯТЬСЯ ДО 1927 РОКУ. З ТОГО ЧАСУ ЗРОБЛЕНО ДАЛЬШИЙ ЗНАЧНИЙ ПОСТУП У ШКІЛЬНИЦТВІ КРАЇНИ.

Як виглядає тепер освіта на Радянській Україні, поділимося з нашими читачами, користуючись зі статистичного річника "Україна" за 1928 р., докладними статистичними даними. Радянська влада підійшла до справи освіти, як підходить і до других річей, з цілком іншим планом, ніж то робиться в капіталістичних країнах. Радянська влада поклала в основу організації шкільництва трудовий принцип, себ-то школа мусить давати не тільки знання, а також навчати практично приміновати ті знання в житті; не виховувати білоручок, а завзятих робітників у всіх галузях життя. Завданням школи також є поглиблювати класову свідомість та виховувати пошану та запал до праці.

Щоб уможливити людям праці пройти науку від початку до кінця, радянська влада розмістила школи, як середні, так висіші по селах та робітничих районах. Всі школи безплатні і дають заповому учням, коли тим приходить відірватися від дому. Освіта дитини на Радянській Україні починається від дуже ранніх літ. Тільки що дитина починає ходити та говорити заопікуюється нею школа.

Для дітей дошкільного віку є по селах та містах дитячі садки, де на розвиток дитини впливає учителька чи учитель за допомогою ігор та забав. Потім, себ-то по 6 роках, йде дитина до школи першого концентру (школа в 4 відділи), далі школа другого концентру (7 відділів). Школа другого концентру вміщає в собі і перший, так що, коли діти переходять зі школи першого концентру до школи другого, вступають до 5 відділу.

В цих двох типах шкіл діти побирають початкову науку. При чому наука ведеться за допомогою нових методів, коли для навчання маються відповідні прилади, лабораторії, взірцеві поля, сади, а при частині шкіл хліва скотарства, птицеводства, то що. Після, так би сказати, першого періоду науки, наступає другий. Другий має на меті вже початкову спеціалізацію молодого покоління згідно зі здібностями кожної поодинокі дитини.

Школи ці носять назву робфаків (робітничих факультетів) та профшкіл (професійних шкіл). Більшість їх з чотирьох річним курсом навчання (є такі ще школи з одним або двома вступними курсами). Тут дитина вже докладно знакомиться з тією професією, якій має замір себе посвятити. То другий період навчання, ривняється він висшим класам колишньої гімназії. Висша освіта продовжується в технікумах та інститутах. Тут вже йде теоретична та практична освіта по даній галузі, скажемо, лісоводстві, скотарстві, агрономії, будівництві, медицині і т. п. Проішовши середню школу, учень стає фаховим техніком, а висшу інженіром.

В радянській школі життя вчителства та учнів тісно зв'язане. Школа уявляє з себе немова маленьку державу. Там нема організаційно живе. Мають звичайно свою газету, кооперативу, управу і ріжні гуртки. Відбуваються наради та конференції по всіх галузях життя. Молодь стежить за політичним життям і входить в нього, як складова частина. Не кинути на ласку вулиці ні діти хворі та неоряздильні. Для них існують спеціальні

школи. Для хворих дітей будинки-ізолятори, для неоряздильних — школи для дефективних дітей.

Крім згаданих шкіл є ще цілий ряд найріжнородніших курсів. Мета їх, — поповнити освіту тим, які закінчили тільки середню школу, чи початкову. Більшість тих курсів, які є від одного до 3 літ, фахові.

Для боротьби з неграмотністю, що є спадщиною по царизмові, по селах та містах при існуючих школах відділено масу вечірніх курсів для дорослих. Комісаріат Освіти виробив спеціальний план боротьби з неграмотністю, по якому протягом п'яти літ мають закінчувати неграмотність. Значна частина того плану вже виконана, а решта виконується.

Для поповнення освіти селянства та робітництва в кожному селі є сільбуду (селянські будинки та читальні), а в робітничих районах — робітничі будинки, клуби. В кожній такій інституції є гарна бібліотека, даються аматорські вистави, робляться відчити. Сель-будами та роб.клубами керують спеціальні інструктори.

Розуміється, що там не треба просити дозволу на представлення та відчити. В останні часи там широку примінену радіо. Рад-влада виробувала дуже дешевий радіо-апарат (коштує вісім рублів), який знаходиться не тільки в селянських будинках та робітничих клубах, а у цілому ряду селян та робітників. По радіо слухають лекції та ріжні відчити. Згідно зі статистикою на 15. грудня 1927 року на Радянській Україні було шкіл першого концентру 17,102, учительського персоналу в них 36,670, вчителів в них дітей 1,530,502.

Шкіл другого концентру 2,314 — учителів в них 30,425, учнів 853,106. Разом шкіл обох концентрів 19,416, учителів 67,104, учнів 2,093,554.

Роб-факультетів 34, викладачів в них 674, слухачів 7,389. Профшкіл 598, викладачів в них 7,095, слухачів 63,757. Шкіл робітничої молоді 232, викладачів в них 3,361, слухачів 28,945. Довготермінових профкурсів — 178, викладачів в них 1,592, слухачів 14,902. Шкіл навчання майстерств 31, викладачів в них 195, слухачів 1,532.

Короткотермінових профкурсів 342, викладачів в них 1,528, слухачів 20,551. Технікумів — 147, викладачів та інструкторів в них 2,938, слухачів 29,986. Інститутів 37, викладачів в них 3,396, учнів 28,227.

Будинків для малолітніх (дошкільна освіта) 278, в них керівників 2,171, дітей 37,952. Установ для ненормальних дітей 100, керівників в них 665, дітей 5,791.

Будинків-ізоляторів для хворих дітей 57, керівників в них 315, дітей 3,900. Дених дитячих будинків 12, керівників в них 58, дітей 816. Дитячих садків 331, керівників та учителів в них 719, дітей 13,046.

Бібліотек 7,409; шкіл ліквідації неписьменності 9,435; в них учителів 10,282, учнів 350,175.

Загально освітніх курсів 209 з 1,328 учителями та 18,875 учнями. Партійних шкіл 154, в них викладає 708 учителів, слухає 9,064. Клубів 1,301, в них членів

364,262; сель-будинків 3,856, хат-читальень 6,055.

Цікавим буде познайомитися нашим читачам, в якій мові йде навчання в тих школах, тим більше, що націоналістична та соціял-угодова преса завжди кричить, що на Радянщині нема українських шкіл.

З викладовою українською мовою шкіл першого концентру 13,586, другого концентру 1,248; середня та вища школа має українську викладову мову в 85 відсотках шкіл.

Як бачимо, всі ці брехеньки про брак української школи на Радянській Україні не відповідають дійсності. Національне питання там розв'язане не тільки для українців, але й для найменшої кількості людей іншої нації.

Згідно статистикі — на Радянській Україні шкіл обох концентрів росіян мають 1,310, німці 496, жиди 393, поляки 281, молдавани 69, болгари 44, чехи 8, вірмени 6, татари 6, шведи 2 і греки 1.

Наведені цифрові дані яскраво кажуть, що освіта на Радянській Україні йшла вперед косяльшальним кроком, що нема там ніякого національного утиску, що національне питання справдливо розв'язане, бо найменша частина людей іншої нації без перешкод і з допомогою уряду плекає своєю мовою та культурою.

Мик. Боц.

З'їзд Всеукраїнської Науквої Асоціації Сходознавства.

На 2-го червня призначено З'їзд Всеукраїнської Науквої Асоціації Сходознавства. Крім українських сходознавців на з'їзді візьмуть участь вчені сходознавці із Москви та Ленінграду, Казані, Тифісу й інших міст СРСР. Приїздять також вчені з Туреччини, Франції, Німеччини, Чехії. Одночасно на з'їзді будуть присутні представники радянських східних республік та автономних країн, які зробиють на з'їзді доклади про культурні досягнення та культуру будівництва їхніх народів у радянських обставинах.

Всього на з'їзд вже тепер подано 100 докладів.

В ПРЕЗИДІИ УКРАЇНУКИ.

На останньому засіданні президії Украінуки обговорено питання про повніше використання науково-дослідницьких закладів України для вивчення проблем, зв'язаних з Дніпрел'станом. Дотепер низка наукових закладів та окремих наукових працівників провадили свої досліди в окремих питаннях, зв'язаних з Дніпрел'станом. Але ця праця не мала належного мірою організованого і планового характеру.

Президія Украінуки ухвалила організувати велику авторитетну комісію з широким представництвом всіх наукових закладів, що можуть в той чи інший спосіб допомогти вирішувати народно-господарчі проблеми, зв'язані з Дніпрел'станом.

До цієї комісії, що на голову її вибрано заст. зав. Украінуки Коника, включено представників Всеукраїнської Академії Наук, Науково-дослідницьких інститутів і катедр, музеїв то-що. Основне робоче ядро комісії складено з представників катедр ґрунтознавства, інституту водного господарства, інституту прикладної ботаники, оргбюра інституту зоотехніки та інш.

Правління Вукопспілка ухвалило взяти участь у міжнародній виставці харчових продуктів, що відкривається в Ессені. Будуть видані премії тим українським маслам, що їхня продукція дістане на виставці нагороду.